

KONYA ASILLI MEŞHURLAR - 2

MÜNECCİMBAŞI DERVİŞ AHMET DEDE (1041/1631 - 1113/1702)

Mehmet Ali UZ - Serdar CEYLAN

Müneccimbaşı Ahmet Dede, 1041/ 1631 yılında Selânik'de doğdu. Babası Lüfullah Efendi, Konya Ereğli'den Selânik'e gidip yerleşmişti. Bu bakımdan Münecimbaşı Derviş Ahmet Dede aslen Konyalıdır. Ahmet Dede küçük yaşlarda ilme karşı duyduğu arzu sebebiyle önce Selanik Mevlevîhanesi Şeyhi Mehmet Efendi'ye intisab etti ve okumaya burada başladı. Selânik müftüsü Abdullah Efendi'den fıkıh ve tefsir dersleri aldı. Zahirî ilimleri onda okuduktan sonra, yirmi üç-yirmi dört yaşlarında, 1665 yılında tahsilini tamamlamak için İstanbul'a gitti.

İstanbul'da Galata Mevlevîhanesi Şeyhi Arzî Dede'nin hizmetine girdi. Bir taraftan da devrinin meşhur âlimlerinden Minkârizade İbrahim Geredî ve Ahmet Nahlî Efendilerden tefsir, hadis, fıkıh dersleri yanında diğer İslâmî ilimleri okudu.

Daha sonra, Kasımpaşa Mevlevîhanesi Şeyhi Halil Dede'ye intisab etti. Ondan da Mesnevî, hadis,

tefsir, fıkıh, usul-i fıkıh ve belâgat dersleri aldı. Dersiam Salih Efendi'den de mantık, astronomi, matematik ve felsefe tahsil etti, tıp ilimleri ile meşgul oldu.

Böylece kendisini çok iyi bir şekilde yetiştiren Ahmet Dede, 1667-1668 yıllarında Münecimbaşı Mehmet Efendi ölünce onun yerine müneccimbaşı oldu. İlmiyle, irfanıyla ve hoşsohbet haliyle çevreye kendisini sevdiren Ahmet Dede, kısa bir süre sonra Avcı Mehmet Han'a musahip oldu. Onun saltanatı zamanında büyük itibar gördü. Devlet adamlarının sohbetlerine katıldı. Ubeyd-i Zâkân'nın Dilgüşâ isimli risalesini Türkçeye çevirip sultana takdim etti.

1687 yılında Padişah IV. Mehmet (Avcı) tahttan indirilince, Ahmet Dede de görevinden azledilerek Mısır'a sürüldü. O sıralarda vezaret rütbesiyle Mısır'a tayin edilen manevi oğlu durumundaki Morali Hasan Paşa, bu yolculukta kendisine refakat etti.

Ahmet Dede, Hasan Paşa'nın beylerbeyliği süresince Kahire'de

kaldı. 1691 yılında hac farızası için Mekke'ye gitti.

Mekke Mevlevîhanesi'nde iki yıl şeyhlik yaptıktan sonra Medine'ye geçti. Orada da altı yıl kadar kaldı. Burada kaldığı sürece hadis, tefsir ve fıkıh okuttu. 1700 tarihinde tekrar Mekke'ye döndü. 28 Şubat 1702 yılında Mekke'de vefat etti ve Cennetü'l-Muallâ'da, Hazret-i Hatice validemizin ayakucunda bulunan Mevlevî Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Devrinin ünlü bilginlerinden olan Ahmet Dede, mantık, tıp, tefsir, ahlâk ve hendese gibi çeşitli sahalarda eserler verdi. Hem zahiri hem de batini ilimlerde ihtisas sahibi idi. Âşık mahlasıyla şiirler de yazdı. Fakat asıl şöhretini **“Sahaifü'l-ahbar fı vekayi'l-âsâr”** (Camiü'd-düvel) isimli dünya tarihi ile yaptı. Pek çok insanın yetişmesine sebep oldu. Bunlardan birisi de Seyit Nesip Yusuf Dede idi.

Ahmet Dede'nin Arapça yazmış olduğu bu tarih, muhtelif zamanlarda çeşitli kişiler tarafından bölüm bölüm ve muhtelif adlar altında Türkçeye çevrilmiştir. Kendisinin anlattığına göre, bu eserini hazırlarken; kırk yedi Arapça, on yedi Farsça ve sekiz de Türkçe tarihi eserden istifade etmiştir. Ahmet Dede bu tarihinde, bir girişten sonra, yaradılıştan itibaren peygamberler tarihini, Hazreti Peygamber ve Halifeler devrini, İslâm'dan önce ve sonra kurulan devletleri ve 1673 yılına kadar da Osmanlı tari-

hini anlatır. Eserin bir bölümünün tercümesi, İsmail Erünsal tarafından yapıldı ve tercüme, Tercüman 1001 Temel Eser arasında iki cilt olarak memleket irfanına kazandırıldı.

Yukarıda bahsedilen eserinden başka çeşitli konularda kaleme aldığı yirmiye yakın eseri vardır. Aynı zamanda şair olan Ahmet Dede, şiirlerinde **“Âşık”** mahlasını kullanmıştır. Üç dilde şiirleri vardır.

Müneccimbaşı Ahmet Dede'nin oğlu Mustafa Efendi de 13 Zilkade 1123'de müneccimbaşı olmuştur. Mustafa Efendi, 29 Zilkade 1134 (10 Eylül 1722)'te vefat ederek, İstanbul'da Edirne Kapısı Mezarlığı'na defnedilmiştir. Kaynaklar Mustafa Efendi'nin oğlu Lutfullah Çelebi'den de bahsetmektedir.

Müneccimbaşı Şeyh Ahmed Dede, kudretli âlimlerinden olup, büyük tarihçilerimiz arasında sayılmaktadır. Şöhretini sağlayan saraydaki vazifesi ile ilmî ve edebî faaliyetlerinden ziyade tarihçiliğidir. Yazdığı Arapça tarih ehemmiyet ve kıymet bakımından, diğer eserlerinden mukayese edilemeyecek derecede üstün bulunmaktadır.

KAYNAKLAR

Osmanlı Müellifleri, (Hz. İsmail Özen) İstanbul 1975, s. 101-102.

Müneccimbaşı Tarihi (Arapça aslından Türkçeleştiren, İsmail Erünsal), Tercüman 1001 Temel Eser, İstanbul 1975, s. 37-38.

Ahmet Ağırakça, “Müneccimbaşı, Ahmet Dede”, DİA, s. 32/4-6.

ÜZÜM DENELEMEK

**Prof. Dr.
Saim
SAKAOĞLU**

Söze, “Üzüm denelenecek bağ mı kaldı ki?...” diye başlamak istiyorum. Evet, kaldı mı? Kaldıysa nerelerdedir o cennet bağlar? Çocukluğumda keşiğimiz gelip de caddemizden akan çaydan *avgaz*ımıza su verilince evimizin arkasındaki bağ ve bahçemizde bir şenlik başlardı âdeta. Her yer suyun güzelliğine sarılır, onu dört gözle beklerdi.

Şu *avgaz* dediğimiz kavramın anlamı nedir acaba? Kaç gencimizin evinde *avgaz*ın anlamını bilecek dede veya ninesi kaldı? Hatta konumları sebebiyle evlerinin yakınında bile *avgaz* bulunmayan günümüzün orta yaşlıları nereden bilecekler ki *avgaz*, sokak ile bahçe veya bağınız arasında özel olarak açılmış ince uzun yola büz döşeyip üstünün kapatılmasıyla oluşan gizli bir su yoludur. Daha eskiden ise bu büzlerin yerine taş tabakaları kullanılmış. Karşılıklı olarak dikey şekilde sıralanan taş tabakalarının üzerleri yine bir taş tabakasıyla kapatılır, üstünü de toprakla örterlermiş. Keşiğiniz gelip de *havalanız* suyu sizin bağınıza bağlayacağı zaman çayınızdan akmakta olan suyun önüne özel olarak bulundurulmuş bendi yerleştirilir, gelen su bütünüyle sizin *avgaz*ınızdan bağınıza yönlendirilirdi. Hatta *avgaz*ı olmayan komşularınız da sizin *avgaz*ınızdan su alırdı. Mesela, kapı bir komşumuz, eski muhtarımız Salih Mihçı Amca ile arka sokaktaki yeni muhtarımız Ambarlının Hasan Amca'nın bağlarına su bizden giderdi.

Havala amca bize/bizlere ne kadar suyun akacağını bilir, bağ ve bah-

çelerimiz suya doyduktan sonra bizden sonraki komşumuza suyu bağlardı ki o komşu da amcamlardı. Amcamlarla aramızda duvar olmayıp ince uzun bir *meris* ile sınır belirlenmişti. Bir yandan her iki ailenin bağları, öbür yandan amcamların ağaçlık alanı bizim o geniş bölgemizi âdeta bir su parkı haline getirirdi. O bahçede az mı kiremit kırığı veya yassı taşları yüyüdüştük. Bağlarımızın *puştaları* su ile dolunca ortaya görülecek bir manzara çıkardı. Büyüklerimiz derlerdi ki, ‘Haydi, o koca pekmez leğenlerini getirin de suyun üzerinde yüyüdüren, siz de içine binin!’ Olacak şey mi Allah aşkına... Bizi gaza mı getiriyorlar, yoksa çocukluklarında yaptıkları *huşumluk*ları bir de bize mi yaptırmak istiyorlardı acaba?

Benim f klavyenin tuşları da bugün bir tuhaf oldu. Bir *avgaz*, *meris*, *havala*, *huşumluk* diye tutturmuş, lügat paralıyor. Vallahi yazımızın başlığı ‘Eski Konya’yı işaret ettiğine göre bunları bilmemiz gerekcek, yoksa Konyalılığımızı nasıl ispat edeceğiz? Efendim, *havala* dediğimiz amcalar, taa Meram taraflarından süzüle süzüle, başını köşelerde taşlara vura vura gelen suların belirli ölçüde bağ ve bahçe sahiplerine dağıtılmasıyla görevlendirilen kimsedir. Siz *havala* dediğimize bakmayın, aslında o *havaleci*'dir, yani suyu bağ ve bahçelere uygun şekilde havale eden, yönlendiren kişi demektir. *Huşumluğun* ise yaramazlık olduğunu kullanışından çıkarmış olmalısınız.

O canım bağlar o coşkun sularla doyurulur da zamanı gelince sizlere

salkım salkım, asma asma üzüm vermez mi? Ancak arada bir iki aşama daha vardı: Bir önceki yıldan kalan çubukların budanması ve bağın bellenmesiydi. Bu işleri bilen insanlarla, işin büyüklüğüne göre anlaşılır, bir veya iki gün işlerini yaparlardı. Ancak budamacılarla belleyiciler farklı kimselerdi. Belleyiciler, daha çok Vali Ferit Paşa'nın yaptırıp da bizlerin önce yıkıp sonra da yerine bir şeyler yapmaya çalıştığımız Buğday Pazarı'nın ana caddeye açıldığı noktanın Hâkimiyeti Milliye İlkokuluna yönelen yolun üzerinde bekleyişlerdi.

Bu bağ budamasının bir de ağlatıcı yönü vardı. Çubuklar budandıktan bir süre sonra canlanmaya, ufak ufak yaprak açmaya başlarken kesim yerlerinden de bir tür gözyaşını andıran damlalar toprağı ıslatmaya başladılar. Hatta derler ki üzüm çubuklarından dökülen bu damlalar filan hastalığa iyi gelir, alınıp sürülmesi gerekir. Eskiler böyle derlerdi, aklımda bu kadarı kalmış.

Artık bağın işlerini kolayladık,

sıra geldi *tiyek*lerin gelişip büyümelerine... O canım *tiyek*lerin bazıları öylesine albeniye sahiptir ki sormayınız. Sanki 'Koparıp yiyin beni, kartlaşınca tadım tuzum kalmaz' dercesine cilve yapmaktadır. Gerçekten de o koparılıp ktır ktır (size göre çıtır çıtır da olabilir.) yenilen *tiyek*lerin tadı bir başkadır. Ömrünü bir tiyek bile yiyemeden boşa geçirenler ne bilsinler onlardaki tadı... Aslına bakarsanız biz de kıdemli bir *tiyek* yiyicisi olarak onlardaki tadı kimselere anlatamayız.

*Tiyek*lerin kartlaşmasından sonra oluşan salkım yavrusunun o masum görünüşü yok mu ya, insanı bütünüyle sakinleştiriveriyor. Değil koparmak elinizle bile dokunmak istemiyorsunuz. Sanki üç beş günlük bir bebeğin bütün masumiyeti ona yüklenmiş gibidir. Dokunmaya kıyamadığınız o masum salkım yavruları eğer birkaç gün ihmal eder de bakmazsanız büyüyüvermişlerdir. İster seniz haftadan haftaya bakınız, o sanki birkaç haftalık birden büyüyüvermiştir.

Bizim bir yanımız da masalcıdır ya, aklım oralara kayıverdi. Ünlü masal anlatıcılarımız ki biz onlara masal anası ve masal atası deriz, bir olayı uzun uzun anlatmak yerine kısadan keserek bizi asıl yere veya olaya ulaştırıverir. Ben de öyle yapıvere-yim. Gelelim üzüm salkımlarının deneye durmalarına... Gün geçer, hafta geçer, üzümlerin çağı gelir. O mimi minnacık deneler gelişip serpilir. Onlar yaprakların altına gizlenip güneş ışınlarından saklanırken de büyümeye devam ederler.

Biz çocuklar yılların bize kazandırdığı tecrübe ile hangi çubuğun üzümlerinin daha erken olgunlaşacağını bilirdik. Öyle çubuklar vardı ki sanki turfandalık için yarışlırdılar. Sık sık yaprakları aralar, denelerin olgunlaşma oranlarına bakardık. Salkımın büyük bir bölümünün yeterince büyümesinden sonra alaca dü-

şeceli günleri beklemeye başladık. Alaca, salkımdaki koruk adını verdik. Bizim yeşil veya gök renkli denelerin yavaş yavaş olgunlaşmasıdır. Bu hafiyeliğimiz gara üzümlerde daha kolay olurdu da ak üzümlerde seçme işi biraz zor olurdu. Ak üzümlerin denelerinin olgunlaşmamışları da beyaza çaldığı için onları dikkatlice kontrol etmemiz gerekirdi.

Ancak henüz olgunlaşmamış, korukluğunun saltanatını süren salkımlara da pek rahat vermezdik, onları yemenin ayrı bir tadı olurdu. Pek çokları bilmezler, hatta bilenler bile unutmuşlardır. Korukluk döneminin zirvesinde olan deneleri salkımından yavaş yavaş koparır, bir tasın içinde biriktirirdik. Yeteri kadar biriktirdiğimize kanaat getirince yeni bir işleme başladık. Neydi o işlem, biliyor musunuz? Tasın içine, denelerin arasına bir miktar tuz ekler, kabın ağzını kapatırdık. Ya sonrası? Sonrası pazu gücümüze kalan bir işti. Ağız kapalı tası var gücümüzle sallamaya başladık. Hatta bu işi nöbetleşe de yapardık. Bir süre sonra kapağı açınca görürdük ki tuz, deneleri âdeta terletmiş, farklı bir havaya sokmuştur. Artık o tasın içindekiler koruk deneleri olmaktan çıkmış, farklı bir yapıya bürünmüştür. Artık o tuzlu korukları 'birem birer' alır, ağızımıza atardık.

Asıl üzümler deneme salkımlara alaca düşmesinden sonra olurdu. Aceleciliğini bildiğimiz salkımları âdeta sürekli olarak kontrol eder, birbirimize haber verirdik. Hatta bu konularda bizim kadar aceleci olmayan büyüklerimizi de bilgilendirirdik:

"Alaca düşmüş!"

Onlar da sahidan merak etmişler gibi sorarlardı:

"Hangi çibüğe?"

Artık o zavallı çubuğun yeri yol olurdu. 'Acaba bugün de alacaya dönen dene var mı?' diye bir tür göz altına alınırdı. Bu arada biz onu sanki taciz ederken başka salkımlarda da

alacaya dönüş hareketleri başladı. Sanki üzümler üzümlere değil de salkım salkıma komşu ola ola karamaya başladılar. Bir süre sonra alaca aramanın havası giderdi, çünkü nereye elinizi atsanız alacaya durmuş salkımlar görürdünüz.

İşin güzel tarafı, biz çocukların alaca seferlerinden kurtulup dene bile fire vermeyen salkımların tepeden turnağa kararmış hallerini görebilmektir. Günlerdir salkımları deneme mücadelesi veren biz çocuklar artık iyiden iyiye kararmış bir salkımla tanışmasının mutluluğunu sizlerle paylaşıyoruz ama o mutluluğu anlatmaya kelimeler yetmez.

Bağımızda ilk iki *puştan*ın bir özelliği vardı. Oradaki kütüklerin çoğu ak üzümler verirdi, vermesine ama erken olgunlaştıkları için onların salkımları çabuk yağmalanırdı. Üstelik onlara ulaşmamız da kolay olurdu. O *puştalardan* sonra, çoğunluğunu 'şeker armut'larının oluşturduğu bir ara alan gelirdi. Orada oynamak bile ayrı bir keyfin konusu olurdu. Derken arkasından üç kocaman *puşta* ki karşılığında amcamlar

rın beş *pıştası* yer alırdı.

Bağımızın bu geniş alanda kaplumbağalar eksik olmazdı. Nereden gelir nereye giderlerdi, hiç bilmezdik. Zaman zaman kirpiler de ziyarete gelirdi. Ama en kötüsü yılanın görülmesi idi. Kendim görmese idim valahi inanmayacaktım ama bizzat kendim gördüm. Gerçi onlar, büyüklerimiz dediğine göre zararsız yılanlarımış. Olsun, biz çocuklar için yılan yılanıdır.

Denelerin, olgunlaşmış salkımlarının saltanatı sona erince sıra öğle ve akşam yemeklerinin sonunda yenilecek olan üzümlerin toplanmasına gelirdi. Kâh bir tencereyi, kâh bir büyükçe taşı eline alan üzüm toplama seferine çıkardı. Artık bütün salkımlar olgunlaşmış olduğundan arama faslı olmazdı. (Belki bir daha sıra gelmez diye buraya sıkıştırıvereirim. Bu toplama işi 'gıl biber'ler için de geçerliydi. Soframızın yeşilliğini bir süreliğine onlar oluşturacaktı da toplama işi yine bize düşecekti. Oldukça uzamışlarından koparır, yemek öncesi tulumbamızda bir güzel yıkar, sofraya getirirdik. Son biberleri, bu biber *avar*larının üzerine Mesnevi Konutlarının kondurulması aşamasında, özel olarak korunabilen küçük bir alanda toplayabilmıştık. Bu biberleri;

torunum Güven ve annesinin amcası, ağabeyim Hasan Sakaoğlu'nun birlikte toplarken aldığım bir fotoğrafı, *Meram Yazıları* (Konya 2012, s. 240) adlı kitabıma da almıştım, vb.)

Üzüm faslı biter mi, bitmez elbette. Toplanıp pekmezlik için havuza alınacak olanlar var, iplere dizilip hevenk oluşturacak özel üzümler var, vb. Ama en güzel üzüm hangisidir bilir misiniz? Bağlar bozulmuş, bütün üzümler ya pekmez olmak için çiğnenmeye bırakılmış veya hevenk hanesine yazılmış. Ama bu arada derlemeyi, üzüm toplamayı aksatmaması için koparılmak için tenezzül edilmeyen, üzerlerinde üç beş dene bulunan ve bizlerin cingil adını verdiği-miz salkımcıklar var ya, onların tadına doyum olmaz. Neden mi? Artık saltanatlı salkımlar yok, üzüm mevsimi bitmiş, belki bir sabaha karşı soğuk çıkacak ve o kalan minikleri de çalıverecek. Artık bu cingillerin saltanatının bitmesini beklemeden biz çocukların icabına bakması gerekmez mi? Öyle de olurdu.

Şimdi anlı şanlı AVM'lerde erik büyüklüğünde üzümleri görünce aklıma hep o cingiller gelir ve derim ki, 'Hiç bir üzüm bizim cingillerin tadını vermiyor.' Çünkü o cingillerde bizim çocukluğumuz var da ondan.

Aczimin Giryesi

Dünya nedir?

Dünya, geriden bakıldığında bir serâbdır,
Gel yakından bak ona, ne hakikat, ne âbdır.
İbret gözüyle seyretmeye çalış cihânı,
Okunması zorsa da, muazzam bir kitâbdır.

Ahmet Sevgi

KONYA ŞER'İYYE SİCİLLERİ'NİN YÜZ KIRK NUMARALI DEFTERİ: VEKÂLET CERİDESİ

Yrd. Doç. Dr.
İsmail BİLGİLİ

Şer'iyye Sicilleri, Osmanlı topraklarının çeşitli bölgeleri hakkında tarihî ve iktisadî konumu sağlam bir şekilde ortaya koymak için yapılacak ilmî araştırmaların birinci dereceden kaynağıdır. Sadece şu anda Türkiye sınırları içerisinde kalan bölgelerin değil, vaktiyle Osmanlı Devleti toprakları dahilinde olup bugün sınırlar dışında kalan Balkanlar, Orta ve Doğu Avrupa, Kuzey Afrika ve Orta Doğu gibi bölgelerin ayrıntılı tarihine de birinci dereceden kaynaklık etmektedir.

Şer'iyye sicilleri, Osmanlı devri hukuk tatbikini de ayrıntılarıyla ortaya koymakta, sicillerde hukukun bütün kısımlarıyla ilgili davalara rastlanmakta, bu davaların belli bir hukuk mantığı içinde karara bağlandığı tespit edilmektedir. Şer'iyye sicilleri, Osmanlı Devletinin aile yapısını, halkın ticarî ve sosyal hayatını açıklama da da önemi kaynaştır.⁽¹⁾

Konya şer'iyye sicillerinin yüz kırk numaralı defteri, vekâletlerin kaydedilerek tescil edildiği “*vekâlet cerîdesi*”dir.⁽²⁾ Defter, bireylerin haklarını meşru yollarla temin etmek, gerekli işlerinin takibini sağlamak, yeri geldiğinde mahkeme vasıtasıyla sonuç almak

amacıyla verdikleri vekâletlerin kaydedildiği kadı defteri mahiyetindedir.

Hâkim veya yardımcısı tarafından Hicrî 3 Şa'bân 1323/Miladî 3 Ekim 1905 ile Hicrî 15 Şevvâl 1324/Miladî 2 Aralık 1906 tarihleri arasında tutulan Konya şer'iyye sicillerindeki yüz kırk numaralı defter, ilgili mahkemeye intikal ettirilen vekâletnameleri kapsayıp doksan sekiz sayfadan ibarettir. Defter; evlenme, boşanma, nafaka, mehir, ölüm, vasiyet, miras, alış verişi, hibe, vakıf ve diğer farklı konularla ilgili yüz elli üç vekâlet hüccetini kapsamaktadır. Vekâlet hüccetlerinin üçte birinden fazlası mirasla ilgilidir. “Rızaen ve kazaen” taksimi istenilen miras ferdiyetçi sistem yani İslam Miras Hukuku esas alınarak yapılmıştır. Defterin mahiyeti ve sayfa sayısı başında ve sonunda mühürlenerek şu şekilde tescil edilmiştir.

“İş bu tescîl-i vekâlet cerîdesi doksan sekiz sahifeden ibaret olduğu tasdik olunur. 3 Gurre-i Şa'bân Sene 1323 (Mühür).”

Vekâlet cerîdesi işlem tarihine göre yani kronolojik tutulmuştur. Defter, herhangi bir yargıyı, hükümü değil sadece vekâletleri kapsamaktadır. Yazılı olarak verilen vekâlete “*vekâlet hücceti*” denir. Bir vekâlet hüccetinde, her konunun kendine mahsus bilgileri dışında şu hususların da bulunması gerekir.

(1) Akgündüz, *Şer'iyye Sicilleri*, I/11-17.

(2) İlgili defter İslam Hukuku Anabilim Dalında yüksek lisans tezi konusu olarak çalışılmıştır. İsmail Bilgili, *Konya Şer'iyye Sicillerinden Yüzkırkıncı Defterde Kayıtlı Olaylar ve Hükümleri*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 1992.

استو نسجين وکالت جودیه سی طرف ن سکر صحیفه دن
عبارت اولد یغنی تصدیق اولور د عه سعادت علی

- 1- Müvekkilin ismi ve adresi,
- 2- Vekilin ismi,
- 3- Vekâletin konusu,
- 4- Vekilin yetkili olduğu hususlar,
- 5- Müvekkil ile vekilin, vekâlet konusunda anlaşmışları ve vekilin görevi kabul ettiği,
- 6- Bu muamelenin yapıldığı tarih,
- 7- Şahitlerin isimleri.⁽³⁾

Konya şer'iyye sicillerindeki yüz kırk numaralı defterde kayıtlı vekâlet hüccetlerinden de anlaşılacağı gibi Konya halkı, çoğunluğu Müslüman olmakla birlikte farklı din ve ırklardan oluşmaktaydı. Müslümanlardan başka özellikle Ermeni ve Rum milletine mensup kesim, Keldânî ve Latin Katolik milletine mensup olanlara nispetle daha fazlaydı. Defterde, yirmi üç vekâletname Ermeni milletine mensup olanlar tarafından, yirmi altısı ise Rum milletine mensup vatandaşlar tarafından verilmiştir. Defterdeki vekâlet hüccetlerine göre Konya'da Rum milletine mensup olan vatandaşların genellikle Gazi Alemşâh Mahallesinde ikamet etmekteydi.

Vekâlet ceridesinin kayıt altına alındığı dönemde, günümüzde avukatların icra ettikleri dava vekilliği yürürlükteydi. Vekâletler vekilin tanıdığı, güvendiği her-

hangi birine verilebildiği gibi dava vekillerine de verilmekteydi. Dava vekilleri mahkeme deneyimi bulunan tecrübeli kişilerdi. Dava vekillerinin Müslüman olması da zorunlu değildi. Zeytuncizâde Mehmet Efendi, Abid Efendi, Mehmet Hıfzı Efendi, Kurumzade İbrahim Ferit Efendi, Mehmet Hıfzı Efendi, Fehmi Bey Efendi, Halepli Mehmet Suphi Efendi gibi Müslüman dava vekilleri yanı sıra Ermeni Ohannes Efendi, Ermeni Agop Efendi, Ermeni Okyanus Efendi, Ermeni Bedros Efendi, Ermeni Mesciyan Avaris Efendi, Ermeni Nikola Efendi, Ermeni Sutrak Efendi, Rum Avraham Efendi, Rum Yovaki Efendi, Rum Torna Efendi, Rum Bedos Efendi, Rum Yovanaki Efendi, Rum Teologos Efendi, Rum Yorgaki Efendi, Rum Dimistokli Efendi, Rum Yorgi Efendi, Rum Kosti Efendi, Rum İstefan Efendi, Rum Hiri-sendos Efendi, Latin Katolik Karonyandurus Efendi, Latin Katolik Ferdinandos Efendi, Anaşta Efendi gibi gayri Müslim dava vekilleri de vardı. Vekâlet ceridesinde bir yerde Ohannes Efendi için "avukat" tabiri kullanılmıştır.⁽⁴⁾

Osmanlı Devletinde dava vekilliği yani avukatlık ilk dönemlerde "arzuhalciler" tarafından yürütülmekteydi. Arzuhalciler hal-

(3) Bayındır, *Muhakeme Hukuku*, s. 16.

(4) İsmail Bilgili, Konya Şer'iyye Sicillerinden Yüzkırkinci Defterde Kayıtlı Olaylar ve Hükümleri, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 1992, s.168, Vekâlet Ceridesi, s. 43.

kın istek ve şikâyetlerini resmi makamlar önünde yazılı olarak ifade edilmesinde yardımcı oluyordu. Arzuhalci olmak için ocaktan yetişmek veya çavuşbaşından ruhsatname almak gerekliydi. Savunmadan ziyade usule yönelik işleri gören arzuhalcilerin aralarına sıradan okur-yazarların girmesiyle meydana gelen meslek disiplinsizliği, arzuhalciler başının verdiği bir dilekçe üzerine izin almayanların arzuhalcilik yapamamaları hususunda 1176-1178 tarihli Ruûs⁽⁵⁾ çıkarılıp mesleğin ilk nizamı oluşturularak giderildi.⁽⁶⁾ Böylece arzuhalcilik devlet denetimi altına alındı. Tanzimat dönemine kadar da herhangi resmi bir düzenleme yapılmadı. Tanzimat'ın ilanı ile başlayan yenilenme sürecinde yapılan düzenlemelerle avukatlık, bir müessese olarak Osmanlı Devletine girdi.⁽⁷⁾

Avukat tabiri ilk defa 1298/1882 de çıkarılan bir avukatlık kanunu metninde kullanıldı. Daha sonra 1325/1909 da çıkarılan geçici bir kanunla yabancı hukuk fakültelerinden mezun olanların veya hukuk fakültelerinden mezun olmayıp üç seneden beri iffet ve istikamet dairesinde İstanbul'da vekâlet yaptıklarını ispat edenlerin imtihanla ruhsatnâme alma hakkı tanındı.⁽⁸⁾

1924 yılında yayınlanan “mahamat kanunu”na, 1926 yılında

yapılan değişikliklerle “mahamat” yerine “avukatlık” kelimesi konuldu. Avukatlık kanununun yürürlüğe girdiği 1939 tarihinden önce dava vekâleti ruhsatnamesi, dava vekillerine verilmekteydi. Danıştay, 1939 tarihinden önce beş yıl süre ile adalet hizmetinde bulunanlara daha sonra da dava vekilliği ruhsatnamesi verilmesine karar verdi.⁽⁹⁾

Konya şer'iyye sicillerindeki yüz kırk numaralı vekâlet ceridesi, noterlerin yetki alanı içerisindeki bir icraattır. Osmanlı Devletinde mahkeme kadılarının ifa ettikleri bu görev, günümüzde yine devlet kontrolüyle hukuk fakültesi mezunu avukatlar tarafından yapılmaktadır. Noter olarak isimlendirilen bu şahıslar, düzenleyecekleri evraklarda hile ve aldatmanın olmayacağına dair devlete güvence vermiş yeminli avukatlardır.

Osmanlı döneminde noterlik müessesesi, belli bir aşamadan geçtikten sonra sicil ve kayıt adlarıyla hukuken Mecelle'de yerini aldı. Zira Osmanlı Devletinde hâkimin mahkeme kayıtlarını düzgünce yazıp muhafaza etmesi kanun gereğidir. Nitekim Mecelle'de şöyle denilmektedir.

“Hâkim, mahkemede sicillât defteri bulundurup vereceği i'lâm ve hüccetleri hile ve fesattan uzak olabilecek düzgün bir surette ilgili deftere yazar ve defterin korunmasına dikkat ve özen gösterir.”⁽¹⁰⁾ Zira hâkim, i'lâm veya hüccetin bir nüshasını lehine hüküm verdiği kimseye vereceği ve o kişi tarafından da nüsha üzerinde ziyade veya noksanlık edilmesi ihtimali-

(5) Ruûs: Osmanlı İmparatorluğunda Vezir, Beylerbeyi, Sancakbeyi, Mevâli ve Tımar, Zeamet sahipleri müstesna olmak üzere mevcut bütün devlet hizmetleriyle vakıflar ve hazineden maaş alan her türlü devlet memurlarının inha muamelesini anlatan kâğıda verilen isimdir. Mithat Sertoğlu, *Osmanlı Tarih Lügati*, İstanbul 1986, s.286.

(6) Fahrettin Tanju, *Avukatlık ve Vekâlet*, Adana 1954, s. 5-6.

(7) Nevin Ünal Özkorkut, “Savcılık, Avukatlık ve Noterlik Kurumlarının Osmanlı Devletine Girişi”, *Ankara Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 52, Sayı: 4, 2003, s. 151.

(8) Tanju, *Avukatlık*, s. 10-11.

(9) Baki Kuru, *Hukuk Muhameleri Usûlü*, I-V, Ankara 1979, I/578.

(10) Mecelle, Md:1814.

ne karşı korunamayacağından, o ilâm veya hücceti hâkim yanında bulunan deftere kaydetmelidir ki ihtiyaç anında hâkimin muhafazası altındaki deftere müracaat edilebilsin.⁽¹¹⁾

Sicillerin durumuna işaret ederken önce sadece yazı ve mühür ile tescil edilen belgeleri başka yazı ve mühüre benzeme ihtimaline binaen geçersiz kabul eden Mecelle,⁽¹²⁾ hukukî bir delil ve adil bir şahitle desteklenenlerle hüküm verilip amel edileceği yorumunda bulunarak geçerli saymıştır. Ayrıca tahrif ve sahtekârlıktan uzak olan yazı ve mühür ile amel edilip bir başka yönden ispata ihtiyaç kalmayacağını da belirten⁽¹³⁾ Mecelle, getirdiği maddelerle yazı ile tescili kabul etmiştir.⁽¹⁴⁾

“Hile ve fesattan uzak olacak şekilde tutulan mahkeme sicilleri ile dahi amel olunur.”⁽¹⁵⁾

Türk Hukuk sisteminde ise noterlik kanunu 18/01/1972 tarih ve 1512 kanun numarasıyla kabul edilip 05/02/1972 tarih ve 14090 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Noterlik kanununun birinci maddesinde noterlik mesleğinin amacı ve hizmet alanı şu şekilde belirlenir.

“Noterlik bir kamu hizmetidir. Noterler, hukuki güvenliği sağlamak ve anlaşmazlıkları önlemek

için işlemleri belgelendirir ve kanunlarla verilen başka görevleri yaparlar.”⁽¹⁶⁾

1512 numaralı noterlik kanunu, 210 asıl ve ilave geçici maddelerle noterlik esaslarını on beş kısım altında ayrıntılı olarak düzenler. Noterlik kanununu alt başlıklarıyla birlikte on beş kısımdan oluşur.

Modern hukukta noter olabilir için noterlik stajının tamamlanması ve noterlik belgesinin alınması şarttır. Noterlik stajı yapabileceklerin Türk Hukuk Fakültelerinden mezun olmaları veya yabancı ülke hukuk fakültesinden mezun ise Türk Hukuk Fakülteleri programlarına göre noksan kalan derslerden başarılı sınav vermiş bulunmaları gerekmektedir.⁽¹⁷⁾ Noterlikler Adalet Bakanlığının ve Türkiye Noterler Birliği'nin gözetim ve denetimi altındadır.⁽¹⁸⁾

Sonuç olarak şunu diyebiliriz ki, hukukî normlara uygun olarak düzenlenmiş, hile ve fesattan uzak sicil ve kayıtların, zamanında tespit edilmiş bir takım hakların belirlenmesinde etkili olacağı açıktır. Osmanlı dönemi şer'iyeye sicilleri, günümüzde de mahkeme kayıtları ile noter evrakları, hakların korunmasını amaçlayan uygulamalardır. Varlığı her insan için tabii olarak kabul edilen hakların korunmasına yönelik yapılacak bütün düzenlemeler, hukukî zemini sağlamlaştıracaktır. Böylece özünü hakların oluşturduğu 'hukuk'un evrenselliği' daha net olarak görülecektir.

(11) Ali Haydar, *Dürrü'l-Hükkâm*, IV/717-8.

(12) “Yalnız yazı ve mühür ile amel olunmaz.” Mecelle, Md: 1736.

(13) Ali Haydar, *Dürrü'l-Hükkâm*, IV/552.

(14) Mecelle, Md: 1606, 1607, 1608, 1609, 1610, 1611, 1612, 1821.

(15) Mecelle, Md: 1738. Fahrettin Atar Diyanet İslam Ansiklopedisine yazdığı “Noter” maddesinde İslam'da noterliğin kurumsallaşma süreci, noterde aranan nitelikler, noterlerin tayin ve azilleri, noterlerin görev ve yetkileri, noterlik mesleğinin önemi, noterlerin hizmet mekânı, noterlerin maaş ve ücretleri konuları ele alınmıştır. Atar, “Noter” *DİA*, XXXIII/210-213. Ayrıca konuyla ilgili olarak Atar'ın şu kitabına da bakılabilir. Fahrettin Atar, *İslam Adliye Teşkilatı*, Ankara 1999, s. 138-142.

(16) <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/478.html> (07/10/2012).

(17) Rûhî Özüarı, *Noterlik Kanunu*, Ankara 1972, Md:5, I/16-17.

(18) Özüarı, *Noterlik Kanunu*, Md:121, I/88.

[illegible]

ماہنامہ
راستی

بہ خصوص در حق سید سید احمد علی (علیہ السلام)

موکده و نور و قیام

مؤلفه: مؤبّرہ عبد الحکیم خانہ معذرت از ادیبین کبریا سپور برائے ان اہل فن و ادب کے لئے تصنیف کیا گیا ہے۔

[illegible]

五

١٠

75

...e's n

**Prof. Dr.
Haşim KARPÜZ**

MÖHRİNG, RUBİNA, VİYANA'DA TÜRK İZLERİ

(Çeviren Selçuk Ünlü), Konya, Palet Yayınları, 2012.

Avrupalıların Viyana'nın Türkler tarafından iki büyük kuşatma ile fethedilememesi büyük başarı olarak görülmektedir. 1983 yılında II. Viyana kuşatmasının 300. Yılında Viyana'da bir dizi etkinlikle, Viyana Tarih Müzesi'nde büyük bir sergi düzenlendi. Sergide Polonya, Macaristan müzelerinden getirilen Osmanlı çadırları savaş ganimetleri sergilenmekte, hazırlanan yayınlardan Türkleri işgalci, gereksiz saldırılar düzenlemekle suçluyorlardı. Bizzat gezdiğim serginin üç tuğ arkasında üç kan gölü gösterilen afişi unutamıyorum.

Basın ve televizyon haberlerinden öğrendiğimize göre İtalya'da II. Viyana Kuşatmasını konu alan 11 Eylül 1683 adlı bir film çevrilmiş, 11 Nisan' da gösterime girecekmiş. Öyle anlaşıyor ki, batılılar Haçlı seferlerini, Türklerin Avrupa içlerinde ki fetihlerini hiçbir zaman unutmuyorlar. Yaptıkları filmlerin, belgesellerin geleceğe dönük ön görüleri var. Film gösterime girdikten sonra Türk ve İslam düşmanlığının yeni bir örneğiyle karşılaşacağız. Arkasından da Avrupa ülkelerinde ki işçilerimize saldırılar, Türkiye'ye saldırılar başlayacak.

Tarih boyunca Türkler yaşa-

dıkları coğrafya da sürekli batıya yürüyüşler, akınlar yapmışlardır. Hunların, Göktürklerin, Uygurların, Selçukluların, Osmanlıların devamlı batı ile Avrupa ile ilişkileri olmuştur. İnsanlarımıza yeni yurtlar kazandırmak, siyasi, kültürel ve sanat alanında ilişkiler kurmak bu batıya olan akınlarla sağlanmıştır. Özellikle Osmanlı döneminde öncelikle Balkanlar üzerine daha sonra Viyana' ya akınlar yapılmıştır. Bilindiği gibi Viyana, Osmanlılar tarafından İki defa kuşatılmıştır. Birincisi 1529 yılında Kanuni Sultan Süleyman zamanında gerçekleştirilmiştir. İkincisi ise Sadrazam Kara Mustafa Paşa'nın 1683'teki kuşatmasıdır. Her iki kuşatmada başarısızlıkla sonuçlanmıştır ve şehir fethedilememiştir.

Tanıtacağımız kitap 1983 yılında Viyana Kuşatması'nın 300. yıl dönümünde Viyana'da düzenlenen kültürel etkinlikler kapsamında hazırlanan Möhring'in doktora tezi "Avusturya-Macaristan ve Osmanlı İmparatorluğu Arasında İlişkiler (1908-1912)" dir. Dr. R. Möhring, 1950 Berlin doğumludur. Möhring tarihçi olup Avusturya televizyonunda dış politika redaktörüdür.

Kitap; çevirenin ön sözü, yazarı ön sözünden sonra 21 bölüm-

den oluşmaktadır. Bölümlere geçmeden önce Viyana Kuşatması ile ilgili Avusturya'nın diğer şehirlerinde ve Viyana'da Türklere ait heykel, kabartma, meydan, sokak isimleri gibi birçok hatıra bulunmaktadır. Yazar kısa makaleler şeklinde bu hatıralara değinmektedir. Kitap şu bölümlerden oluşmaktadır.

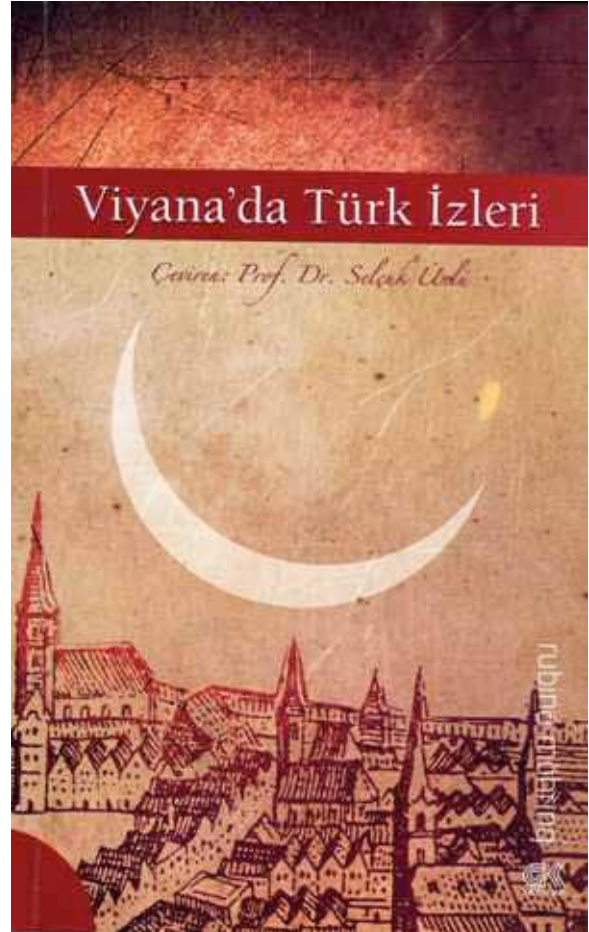
1. Altın Elma'nın Şehri Viyana
2. Bizans, Konstantinopol, İstanbul
3. Osmanlıların Yükselişi
4. Hristiyanlığın Merkezleri Bizans ve Viyana
5. Sultan Süleyman'ın Viyana'ya Uzun Yürüyüşü
6. Viyana 1529
7. Dört Hafta Süren Başarısız Bir Kuşatma
8. Hilalin Gölgesindeki Viyana
9. Şehrin Dışındaki Saray
10. Haremdeki Hanımlar ve Harem Ağaları
11. Mogersdorf Muharebesi
12. Macar Protestan Gerillaları Geliyorlar
13. İstanbul'dan Çıkış
14. Viyana 1683
15. Kara Mustafa Paşa Viyana Önlerinde
16. İpek Sicim
17. Viyanalı Türkler
18. Türk Viyana

19. Türkler Bugün Viyana'da

20. Kùltürlerin Teması

21. Varlığını Sürdüren Semboller

Evliya Çelebi, Altan Araslı gibi yazarlar şüphesiz Avrupa'da ki Türk izlerini farklı anlatmışlardır. Viyana Kuşatmasının 300. yıl dönümü münasebetiyle Hristiyan bir yazar tarafından hazırlanan bu kitapta bazı sübjektif tanımlamalara yer verilmektedir. Bununla birlikte aradan 300 yıl geçmesine rağmen Viyana'da ve Avusturya'da yer adı, sokak adı, değişik sanat eserleri olarak Türklerin hatıraları yaşamaktadır.

ŞİVLİLİK ADI VE KÖKENİ ÜZERİNE...

Cenab-ı Hakk'a sonsuz hamd ve şükürler olsun, yeni bir Namaz ve Şivlilik mevsimine daha ulaştık. Yine O'na yönelerek: "Ey Allah'ım, bize recep ve şabanı mübarek kıl ve bizi ramazana ulaştır" niyazımızı unutmuyoruz.

Namaz, malum olduğu üzere, Konya'mızda recep, şaban ve ramazan aylarının ortak adıdır. Namaz; ibadetleri, gelenek ve görenekleriyle daha ziyade büyükleri ilgilendirirken, Şivlilik ise âdet ve uygulamaları ile büyüklerden ziyade çocuklarımızı ve gençlerimizi ilgilendiren geleneklerimizdendir.

Zamana bağlı âdetlerimizden olan Şivlilik, adı ve menşei itibariyle fakiri oldukça meşgul etmiştir. Nüanslarla Konya ve Karaman merkezlerine has dar bir coğrafyanın âdeti olmasından olsa gerek, üzerine bütün cepheleriyle henüz köklü bir araştırma yapılmamıştır. Namaz ve Şivlilik üzerine bilinen ilk ve kapsamlı bir yazı Naci Fikret [Baştak]'ın 1936 yılında Konya Halkevinin

Konya dergisinde yayımlanmıştır. Aynı konu üzerine kaleme alınan dişe dokunur üç beş yazı da, hep Baştak'ın mezkûr makalesinin üzerine inşa edilmiştir. Bu makalesinde Baştak, Namaz ve Şivlilik âdetlerinin kökenini Friglere bağlar ([Baştak] 1936: 52).

Namaz; ilk bakışta, ibadetlere ve sosyal dayanışmaya yönelik uygulamalarıyla bizden yani İslamî bir âdetmiş gibi görünse de; mevziliği yanında flüt/kaval, def/trampet, ateş ve kavga gürültüler, onun İslamlık öncesi bir âdet olduğunu ortaya koymaktadır. Baştak da, flütü dayanak göstererek bu âdetleri Friglere dayanır. Yanı sıra davul, trampet yapıyla uğraşan, ramazan gecelerinde çaldıkları davullarla da Müslümanları sahura kaldıran Konya dış surunun Larende Kapısı'nın az güneyindeki mahalle (Uluğ Bey Mahallesi) sakinlerini de Frig "kılıç artıkları" olarak ifade eder. Beyaz tenleri, ekseriya çil yüzleri ve kırmızı saçlarıyla, şivelerindeki hususiyetle ve kendi

aralarındaki jargonlarıyla şehrin ahalisinden ayrılan ve elekçilik, kalburculuk, demircilik gibi işlerle iştigal eden bu insanlar –rivayete göre- Selçuklu Döneminde de parasıyla ölü ağlayıcılığı (sığıtçılık/sığıtçılık) yapmaktadırlar.

Flütün icadına gelince... “Tanrıça Athena keçi boynuzundan flüt yapıp, Olympo’sta tanrılar şöleninde çalmış. Tanrılar, tanrıçalar bir yandan kendisini alkışlarken bir yandan gülmüşler. Niye güldüklerini soran Tanrıçaya da:

- Güzel çalıyorsun, tatlı sesler çıkarıyorsun ama demişler, “çalarken çirkinleşiyorsun”.

Athena, bir su birikintisine mi bakmış, bir obsidiyen aynaya mı, bilinmez... Çalarken avurtlarının şişip, çirkinleştiğini görmüş. Bunun üzerine tutup flütü Olimpo’stan aşağı fırlatmış... Onu bulup çalanı en ağır cezaya çarptıracağına ant içmiş.

Flütü Kelainai (Dinar) yakınlarında Marsyas adlı biri bulmuş. Marsyas bu aleti çalmakta o kadar ustalaşmış ki, ünü ülke sınırlarını aşmış.

- Sen bu çalgıyı çalmayı Apollon’dan mı öğrendin, diye soranlara da şu yanıtı veriyormuş:

- Apollon da kim oluyormuş?.. Ben kendi yeteneğim ve çabamla bu düzeye geldim!..

Bu sözler Apollon’un gücüne gitmiş. Marsyas ile; yenenin yenilene dilediği cezayı vermesi koşuluyla yarışa tutuşmuşlar... Bu yarışmada

Phrygia kralı Midas ile neymphalar (su perileri) yargıcılar kurulunda görev almışlar. Apollon, oyunu Marsyas’a veren Midas’ın, kulaklarını eşek kulaklarına çevirmiş. Su perileri oylarını tanrı Apollon’dan yana kullanmışlar... Hiddetini alamayan Apollon, Marsyas’ı kollarından bir zeytin ağacına asıp diri diri derisini yüzmüş...

Su perileri ise sanatçıya reva görülen işkenceye üzülerken ağlamışlar, ağlamışlar, ağlamışlar... Onların gözyaşlarından, gözyaşı duruluğunda Marsyas (Çine) çayı çıkmış...” (Ercan 2000: 56).

Bu eski Yunan söylencesine göre flütü icat eden olmasa da çalmasını geliştiren bir Frig yarı tanrısı Marsyas’tır.

Eski Konyalılar da Şivlilik’i bir menkıbe ile Şeyh Şibli’ye bağlarlar. Bir Türk-İslam mutasavvıfı olan Ebu Bekir Şibli (247/861?-334/946), bir gece rüyasında Hazret-i Peygamber’in, annesinin rahmine recep ayının ilk perşembesi intikal ettiğini öğrenir. Büyük bir sevinç içerisinde uyanarak bunu, oturduğu semtin bütün evlerine vararak “Şibli” nidasıyla müjdeler. Her hane sahibi de müjdelik olarak ona bir parça yiyecek verir. İşte eski Konyalılara göre Şivlilik’in çıkışı bu şekildedir ([Baştak] 1936: 54’ten).

İmdi... Öncelikle Şeyh Şibli, Semerkant’la Seyhun arasındaki Uşrûsene bölgesinin yerleşim yerlerinden Şibliyye’de doğmuş, Abbasi-

lerce Bağdat'ın kuzeyinde kurulan Samarra'da yaşamıştır (Okudan 2007: 212). Saniyen, onun yaşadığı çağda bu coğrafyada henüz bir Türk yerleşmesi vaki değildir. Ancak... Babası gibi Abbasi sarayında bir hacib iken tasavvufa meylederek Cüneyd-i Bağdadî'nin huzuruna vardığında Cüneyd ona: "Ey Ebû Bekr, senin başında 'ben Halife'nin ve Sâmarrâ Emîri'nin Hâcibu'l-Huccâbî'nin oğluyum', diyerek dolaşıp duran bir gurur var. Sen pazara çıkıp, karşılaştığın her insandan bir şeyler dilenerek nefsinin değerini öğrenmediğin sürece sende hiçbir fayda olmaz" demiş (Okudan 2007: 219). Cüneyd, bir rivayete göre de onu beş yıl kapı kapı dilendirmiştir (Okudan 2007: 220). Şibli'ye, nefsinin ayaklar altına almasına vesile olan sürece ilişkin bu rivayetlerle Konya'da anlatılan söylence arasında ufak da olsa bir benzerlik görülmektedir. Diğer yandan Konya'da Gilisra yakınlarında bir Şibli Zaviyesi'nin bulunması da oldukça dikkat çekicidir (Konya Şerriye Sicili, Nu. 10, s. 263 [Safer

1059/Şubat-Mart 1649]; Erdoğan 1994: 116).

Şivlilik kelimesine etimolojik açıdan bakıldığında: şib-li-lik > şiv-li-lik dönüşümü Türkçeye mugayir bir hadise değildir. Zira sub > suv > su örneğinde olduğu gibi Türkçede bir b>v değişmesi söz konusudur. Kökü muhtemelen Friglere dayanan bu âdeti, bu toprakları yurt tuttuklarında önlerinde bulan Türkiye (Anadolu) Selçukluları, bu âdeti reddetmek yerine İslamlaştırarak kendilerine mal ettiklerinde ya Frigce olan ismini de korudular yahut da Farsça veya Arapçadan bu âdete bir isim buldular. Yaptığımız araştırmada Farsçada bu âdeti bir şekilde kapsayacak bir "şib/şiv" kelimesi bulunamamıştır. Arapçada ise "doyuran, açlığı gideren" anlamı bir [şib'] kelimesi mevcuttur. Şivlilik'in bu kelimedenden türemiş olabileceği, anlamından dolayı daha makul görünmektedir (şib-li-lik > şivlilik).

Hulasa... Nereden ve nasıl gelirse gelsin, Namaz ve Şivlilik Konya şehir merkezinin güzel âdetlerindendir. Mahalle baskınları, dövüşleri tamamen; fener/maşalla (meşale) alayları kısmen unutulmuş olsa da ne gam! Lakin çocuklarımızın tekerlemesini unutulması oldukça acıdır. Birkaç varyantı olsa da şu tekerlemeyi unutturmayarak bu sürur aylarına çocuklarımızın da bir neşveyle iştirakini sağlayalım:

*Şivli şivli şişirmiş
Ergen oğlan bişirmiş
İki çörek bir börek
Bize Namazlık gerek
Şivliliiiiik!..*

KAYNAKÇA

- [BAŞTAKI], Naci Fikret (1936), "-Konya Şehrine Mahsus Eski Âdetlerden- Namaz ve Şivlilik", *Konya*, sy. 1 (Eylül), s. 51-54.
ERCAN, Nurhan (2000), "Zeugma Yalnız Değil", *Mimarlık*, sy. 296, s. 56-57.
OKUDAN, Rıfat (2007), "Ebû Bekr Şibli: Hayatı ve Tasavvuf Tarihindeki Yeri", *Tasavvufî İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, y. 8, sy. 19, s. 211-234.
ERDOĞRU, M. Akif (1994), "Karaman Vilayeti Zaviyeleri", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, S. IX, İzmir.
MUTÇALI, Serdar (1995), *Arapça-Türkçe Sözlük*, İstanbul.

